

RENSHAMMAR I BOLLNÄS

Antikvarisk medverkan vid renovering av huvudbyggnaden samt östra
respektive västra flygelbyggnaden

Ren 15:1
Bollnäs socken
Bollnäs kommun
Gävleborgs län
2024–2025

Daniel Olsson

Slutrapport
Avser byggnadsvårdsbidrag och tillstånd enligt KML
Länsstyrelsens dnr: 7646-2023, 1428-2024, 4832-2024, 493-2025 och 495-2025
Beställare: Cathrine Palmcrantz

Renshammar i Bollnäs

Antikvarisk medverkan vid renovering av huvudbyggnaden samt östra respektive
västra flygelbyggnaden

Ren 15:1
Bollnäs socken
Bollnäs kommun
Gävleborgs län
2024–2025

Rapport 2026:30
Daniel Olsson

Länsmuseet Gävleborgs rapportserie

Rapportserien innefattar rapporter inom länsmuseets verksamhetsområden arkeologi, bebyggelsehistoria, byggnadsvård, kulturmiljövård, etnologi, konst- och kulturhistoria.

Du kan själv ladda hem rapporter i PDF-format från länsmuseets hemsida www.lansmuseetgavleborg.se

Rapporter, böcker och mycket annat kan du köpa/beställa i länsmuseets butik butik@xlm.se

Utgivning och distribution:

Länsmuseet Gävleborg

Södra Strandgatan 20, 802 50 Gävle

www.lansmuseetgavleborg.se

© Länsmuseet Gävleborg 2026

Omslagsbild: Gården Renshammar från norr under renoveringens andra etapp, med från vänster i bild: Den östra flygelbyggnaden, huvudbyggnaden och den västra flygelbyggnaden. Foto: Daniel Olsson, 2025-11-07.

Länsmuseet Gävleborg medger spridning av dokumentationsmaterialet med Creative Commons licensen CC-BY, undantag kartmaterialet: © Lantmäteriet, dnr I2018/00110.

ISSN 0281–3181

Print: Trycktrean

Innehållsförteckning

Tekniska och administrativa uppgifter	5
Sammanfattning.....	5
Antikvarisk slutbedömning.....	6
Karta.....	7
Lagskydd och kulturhistorisk status.....	8
Historik	8
Huvudbyggnaden	9
Västra flygelbyggnaden.....	12
Östra flygelbyggnaden	12
Orsaker till åtgärder.....	13
Huvudbyggnaden	13
Huvudbyggnadens pardörr.....	13
Tillbyggnadens dörr.....	13
Timmerstommen.....	13
Fasadpanelen.....	14
Det sydöstra hörnrummet	14
Västra flygelbyggnaden.....	15
Mark och grund.....	15
Timmerstommen.....	16
Fasadpanel.....	16
Portarna mot söder	16
Pardörren mot öster	16
Östra flygelbyggnaden	16
Ärendets fortsättning.....	17
Utförda åtgärder	17
Huvudbyggnaden	18
Huvudbyggnadens pardörr.....	18
Tillbyggnadens dörr.....	19
Timmerstomme.....	19
Fasadpanel.....	20
Det sydöstra hörnrummet	21
Västra flygelbyggnaden.....	23
Mark och grund.....	23
Timmerstommen.....	24
Fasadpanel.....	25
Portarna mot söder	27
Pardörren mot öster	28
Östra flygelbyggnaden	29
Avvikelser från beslut	29
Återstående väsentliga skador.....	29
Västra flygelbyggnaden.....	29
Det sydöstra hörnrummet i huvudbyggnaden	30

Antikvariska ställningstaganden	32
Det sydöstra hörnrummet i huvudbyggnaden	32
Den västra flygelbyggnadens panel.....	32
Den västra flygelbyggnadens källare och grund.....	32
Övriga antikvariska iakttagelser.....	32
Övrigt.....	33
Källor.....	34
Arkiv.....	34
Tryckta källor	34
Otryckta källor	34
Informanter.....	34

Bilaga 1: Per Mattssons färgdokumentation, exteriör, dörrar och foder

Bilaga 2: Per Mattssons färgdokumentation, interiör, del av

Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsens diarienummer:	7646-2023, 1428-2024, 4832-2024, 493-2025 och 495-2025
Beslutsdatum:	2024-02-26, 2024-07-16, 2024-09-16 och 2025-02-27
Länsmuseets diarienummer:	2023-242/311 och 2025-76/311
Projekttid:	Etapp 1: Maj–oktober 2024 Etapp 2: September–november 2025
Besiktningar:	2023-06-15, rådgivning <u>Etapp 1:</u> 2024-05-16, antikvarisk medverkan 2024-08-22, dokumentation 2024-09-26, antikvarisk medverkan 2024-10-18, slutbesiktning <u>Etapp 2:</u> 2025-04-02, antikvarisk medverkan 2025-09-03, antikvarisk medverkan 2025-10-17, antikvarisk medverkan 2025-11-07, antikvarisk medverkan 2025-11-20, slutbesiktning
Antikvarisk medverkan:	Länsmuseet Gävleborg, byggnadsantikvarie Daniel Olsson
Entreprenör, Timmer och snickeri	Lassas Byggnadsvård AB, Bollnäs
Kontaktperson:	Martin Karlsson
Underentreprenör, markarbete:	Hällbo Entreprenad
Färgdokumentation:	Per Mattsson, konservator, Gävle
Fastighetsägare:	Cathrine Palmcrantz
Materialleverantörer: Timmer och trä	Lassas Byggnadsvård AB, Bollnäs
Foder och lister	Fastighetsägaren
Färg	Engwall o. Claessons AB, Stockholm
Trätjära	Claessons Trätjära AB, Göteborg

Dokumentationsmaterialet förvaras i länsmuseets arkiv.

Sammanfattning

Under perioderna maj–oktober 2024 och september–november 2025 har den byggnadsminnesförklarade gården Renshammar i Bollnäs genomgått ett längre renoveringsprojekt. Gården, som är belägen några kilometer öster om Bollnäs stad, anlades redan på 1500-talet. Den nuvarande huvudbyggnaden uppfördes 1763 och byggdes på med en övervåning 1784. I byggnaden finns många välbevarade interiörer från 1700- och 1800-talet. Flygelbyggnaderna fick nuvarande form i början av 1800-talet.

Orsakerna till åtgärderna var följande: I huvudbyggnaden fanns skador på huvudentrés dubbeldörr med tillhörande överljusfönster, timmerstommen under porten och tröskeln under denna samt köksingångens dörr. I det sydöstra hörnrummet hade delar från rummets tidigare inredning påträffats bakom senare yt-skikt och det fanns därför önskemål om att rekonstruera dessa delar. Den västra flygelbyggnaden hade en delvis raserad källarvägg, rötskadade delar i timmer-

stommen, fasadpanelen samt på byggnadens dörrar. Den östra flygelbyggnadens pardörr var i behov av ommålning och justering av låsklinkan.

Renoveringen har utförts av Lassas Byggnadsvård efter åtgärdsförslag framtagna av timmerman Martin Karlsson. För markarbeten har Hällbo Entreprenad ansvarat. Läns museet Gävleborg har deltagit i arbetet som antikvarisk medverkande och har sammanlagt utfört nio besök på plats i samband med renoveringens båda etapper. Färgdokumentation av ytterdörrarna med tillhörande foder har utförts av konservator Per Mattsson, Gävle.

Huvudbyggnadens ytterdörr har renoverats under etapp 1 varvid trälagningar har utförts och gångjärn och låsreglar har justerats. På ytterdörren till köksentrén byttes en skadad ruta ut. Dörrarna har skrapats, slipats, tvättats samt målats i tre strykningar med Engwall o. Claessons linoljefärg i befintlig vit kulör, NCS S 0500-N. Under etapp 2 renoverades och målades pardörrens överljusfönster och utrustades med ett specialtillverkat innanfönster. Tröskeln ersattes med en ny och innerdörrarna tätades med ullflätor.

Den västra flygelbyggnadens rötskadade stockar på den östra respektive södra väggen har bytts ut under etapp 1, på den östra sidan fler än beräknat då skadorna visade sig vara mer omfattande. Skadade panelbrädor har bytts ut mot nya av samma dimensioner som de tidigare. Huset har lyfts lite vid det nordvästra hörnet och komplettering av grundstenarna har skett. På husets södra sida har två L-formade stora betongstöd grävts ned som en avgränsning mot den raserade stenkällaren och marken utanför har fyllts upp till normal marknivå med jord.

Under etapp 2 renoverades byggnadens portar mot söder och försågs med enstaka nya panelbrädor och underliggande reglar, låsen justerades och portarna tjärades på utsidan med Classons Trätjära.

Den östra flygelbyggnadens dörr har skrapats, slipats, tvättats samt målats med Engwall o. Claessons linoljefärg i befintlig vit kulör, NCS S 0500-N, i tre strykningar. Dörrens järnlinka har svetsats på lite så att dörren ej längre kan blåsa upp.

Renoveringsarbetet godkändes utan anmärkningar vid slutbesiktningarna 2024-10-18 respektive 2025-11-20. Hela arbetet redovisas i form av denna rapport.

Antikvarisk slutbedömning

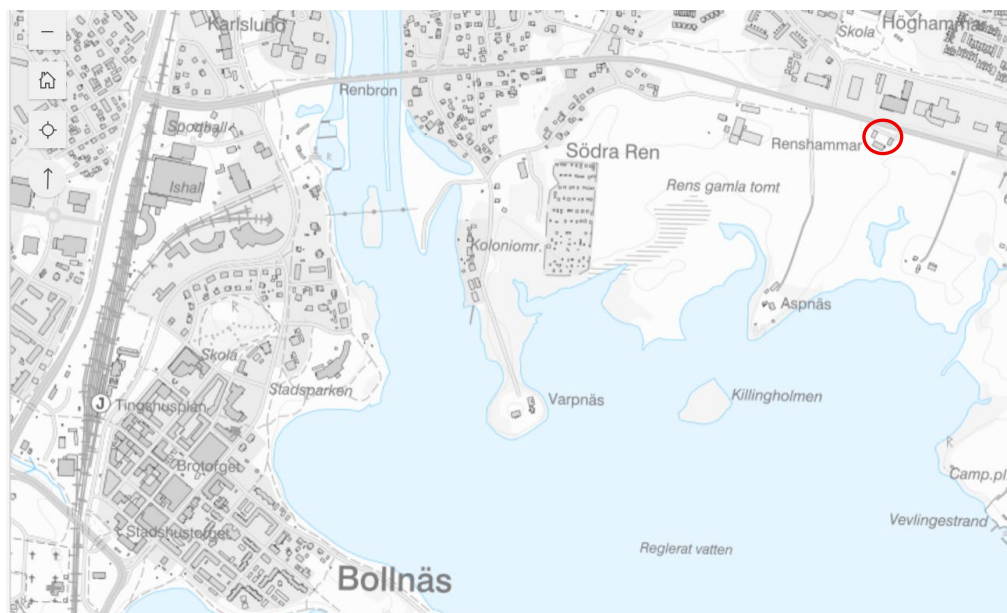
Lassas Byggnadsvård har utfört renoveringens båda etapper med stort hantverkskunnande, med traditionella material och metoder och med noga utvalt virke av god kvalitet. Arbetet med flygelbyggnadens portar, huvudbyggnadens entréparti med lagning av timmer, panel, tröskel, tätning av innerdörrar, nyttillverkning av innanfönster till dörrpartiets överljusfönster och invändiga dörrfoder har fungerat enligt planerna. Rekonstruktionen av det sydöstra hörnrummets panel, sockel, midjelist samt fönster- och dörrfoder har följt åtgärdsprogrammet. Markdelen vid den västra flygelbyggnaden är också väl utförd ur kulturmiljösynpunkt.

Slutresultatet ser bra ut ur antikvarisk aspekt. Läns museet har godkänt arbetet utan några anmärkningar genom antikvariska slutintyg upprättade 2024-11-05 respektive 2025-11-21 och därigenom tillstyrkt utbetalning av beviljade byggnadsvårdsbidrag.

Karta

Figur 1. Utdrag ur cX-kartan över Gävleborgs län med gården Renshammars placering markerad med en pil.

Figur 2. Utdrag ur cX-kartan över Bollnäs centrum med omnejd och gården Renshammar markerad med en röd cirkel.

Lagskydd och kulturhistorisk status

Gården Renshammar i Bollnäs är skyddad som byggnadsminne enligt Kulturmiljölagens tredje kapitel.

Figur 3. Gården Renshammar med tillhörande ekonomibyggnader innan bygget av den nya riksvägen mellan Bollnäs och Söderhamn på 1960-talet. Bilden tagen från Höghammarskolan. Inramat foto hos fastighetsägaren (här något beskuret).

Historik

Några kilometer öster om Bollnäs centrum, längs den nuvarande riksvägen mellan Bollnäs och Söderhamn ligger gården Renshammar. Denna gård är känd sedan 1500-talet och var under 1600-talet en av Hälsinglands största gårdar. År 1725 drabbades Renshammars byggnader av en omfattande brand. På gården har även funnits en stor trädgårdsanläggning som vid branden 1725 hade hela 300 humlestörrar. Renshammar hade en tid skattefrihet som säteri och har under lång tid bebotts av ståndspersoner som officerare och lagmän, men har även ägts av bönder. Som helhet har den dock en ståndsmässig prägel.

På gården finns idag en stor huvudbyggnad i två våningar och på vardera sidan om en gårdsplan en flygelbyggnad i ett plan. Till gårdsanläggningen har tidigare hört en stor mängd ekonomibyggnader och ett antal av dessa revs när den nuvarande riksvägen byggdes på 1960-talet.

Gården är sedan 1989 skyddad som byggnadsminne. Renshammar ägdes under närmare två decennier av Bollnäs hembygdsförening, varefter gården 2004 såldes till den nuvarande ägaren.

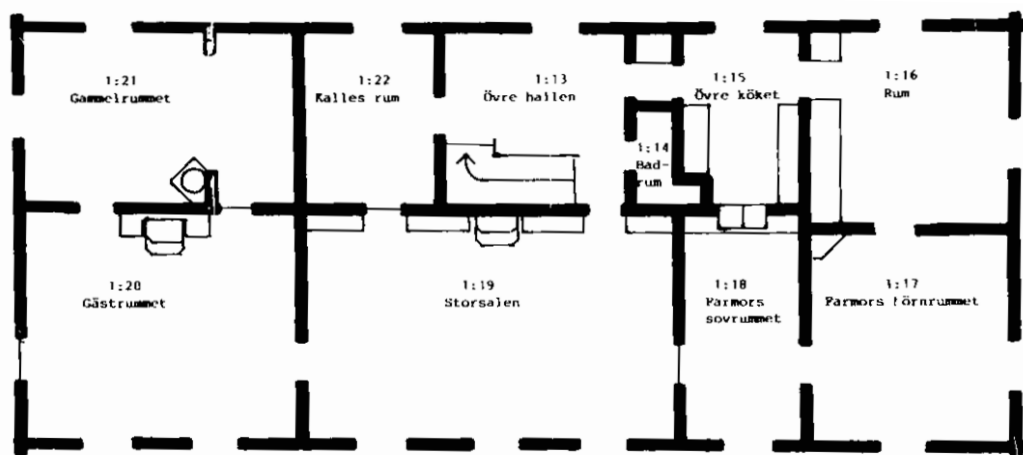
Figur 4. Detalj av lantmäterikarta som finns hos fastighetsägaren med Renshammars byggnader i gult. Foto: Daniel Olsson, 2023-06-15.

Figur 5. Huvudbyggnaden från norr. Foto: Daniel Olsson, 2023-06-15.

Huvudbyggnaden

Den nuvarande huvudbyggnaden uppfördes 1763 och byggdes på med en våning 1784. Huvudbyggnaden har stomme av timmer med fasad av rödmålad stående locklistpanel med vita omfattningar och en pardörr i rokokostil i gråvit kulör som huvudingång. Ursprungligen var dock fasaderna målade med gul slamfärg. Så gott som alla fönster byttes ut på 1950-talet, men byggnaden har kvar ett blindfönster från 1700-talet. Byggnadens tak är utformat som ett brutet mansardtak med tak-täckning med pannor av tvåkupigt lertegel och takkupor som ger dagsljus till vindsvåningen. Sannolikt blev gårdens takform förebild för många av de bostadshus på större bondgårdar som senare uppfördes i trakten. På Renshammar finns en tillbyggnad i en våning mot öster med ingång till det nuvarande köket på bottenvåningen. Detta våningsplan har genomgått relativt stora förändringar, men planlösningen är sannolikt ganska orörd sedan huset uppfördes.

Figur 6. Övervåningens planlösning. Farmors hörnrum har på denna planlösning numreringen 1:17, det vill säga rummet längst ned till höger i bild. Planlösning ur rapporten Renshammars gård. Byggnadsdokumentation 1983–85.

Figur 7. Den nordöstra sängkammaren med orörda ytskikt från 1700-talet. Foto från väster: Daniel Olsson, 2023-06-15.

I det övre våningsplanet finns en rad välbevarade interiörer från 1700-talets slut och 1800-talets mitt, framför allt den nordvästra sängkammaren som sannolikt är länets bäst bevarade 1700-talsrum med helt orörda ytskikt sedan rummet inreddes. Rummet har ursprungliga tapeter, kakelugn och en säng med sängomhängen av textilier som delvis är bevarade från 1700-talet. I den så kallade storsalen på övervåningen finns väggmaleri från 1847 vilket sannolikt utfördes av målaren Olof Hofrén från Arbrå. Den östra delen av övervåningen fungerade under 1900-talets första hälft som en separat lägenhet för den äldre generationen på gården.

Figur 8. Storsalen med målade väggfält från 1847, sannolikt utförda av målaren Olof Hofrén. Foto från väster: Daniel Olsson, 2023-06-15.

Figur 9. Det sydöstra hörnrummet från norr innan restaureringen inleddes. Foto: Daniel Olsson, 2023-06-15.

Eftersom det är det sydöstra hörnrummet på övervåningen som nu har renoverats beskrivs detta här nedan mer i detalj. Detta rum har genomgått en rad förändringar sedan övervåningen uppfördes 1784. När en ny brandförsäkring upprättades 1849 beskrevs rummet på följande sätt:

Mindre sängkammaren nymålade år 1847 gröna släta tapeter af väf och papper målade i oljefärg, väggarna äro under tapeter beklädda med spåntade furubräder.

I försäkringen framgick även att den mindre sängkammaren hade bröstpanel som 1847 målades med oljefärg.¹ Hörnrummet har även haft en glaserad rektangulär (eventuellt grön) kakelugn som togs bort innan 1950-talet, som delar sannolikt finns kvar av på vinden, bland annat ett underrede av trä. Kakelugnen stod på en stenhäll (i försäkringshandlingen benämnd stenplan) vilken inte finns kvar.

Rummet genomgick en omfattande renovering 1954 i samband med makarna Nils och Siv Nilssons inflyttning i huset och det kallades då *Farmors hörnrum* eller *Övre hörnrummet*. Vid denna renovering togs bröstpanelen bort, väggarna täcktes med skivor och taket med ett papptak. De profilerade dörr- och fönsterfodren ersattes med släta foder.

Hörnummets båda målade dörröverstycken från 1847, sannolikt utförda av målaren Olof Hofrén, plockades samtidigt ned, men dessa finns bevarade. Dessa dörröverstycken har målade keruber som motiv, se figur 10. Vid renoveringen 1954 installerades även ett vattenburet värmesystem med radiatorer. Rummet

Figur 10. Detalj av målat dörröverstycke från 1847 med keruber och bård. Foto: Daniel Olsson, 2025-09-03.

¹ Brandförsäkringsverket akt nr 19480.

tapetserades därefter om 1982.² Den nuvarande ägaren kallar rummet *Samuels rum* efter lagman Samuel Dahlman som lät bygga på huset med en andra våning 1784.

Västra flygelbyggnaden

Den västra flygelbyggnaden fick nuvarande utformning under 1800-talets första decennium, men den innehåller även delar som sannolikt härstammar från 1700-talets första hälft. Husetets norra del är uppfört av återanvänt timmer medan den södra delen tycks vara byggd av nybilat timmer. Byggnaden har inrymt drängkammare, mangelbod och visthusbod.³

Figur 11. Västra flygelbyggnaden från sydöst. Foto: Daniel Olsson, 2023-06-15.

Drängkammaren har senare använts som snickarbod. Under husets södra del finns en källare av tegel vilken delvis är raserad. Huset har fasad av rödmålad stående locklistpanel med profilerade lister, vitmålade dörr- och fönstersnickerier med omfattningar i samma kulör, men de båda dubbla portarna mot söder med snedställd panel är tjärade. Byggnaden har ett valmat sadeltak med taktäckning av tvåkupiga lertegelpannor.

Östra flygelbyggnaden

Den östra flygelbyggnaden uppfördes i början av 1800-talet, samtidigt som den västra flygelbyggnaden om- och tillbyggdes. Byggnaden fungerade ursprungligen som brygg- och bagarstuga⁴, men inrymmer idag en bostad. Huset har stomme av timmer och exteriören har till största delen samma utformning och färgsättning som den tidigare beskrivna västra flygelbyggnaden, men den är försedd med fönster i stället för portar mot söder.

Figur 12. Den östra flygelbyggnaden från sydväst. Foto: Daniel Olsson, 2023-06-15.

² Gudmundsson, 1985, s.3ff

³ Ibid, s.6

⁴ Ibid, s.6

Orsaker till åtgärder

Här nedan beskrivs i första hand de skador som har åtgärdats i samband med renoveringens första etapp 2024 och andra etapp 2025.

Huvudbyggnaden

Huvudbyggnadens pardörr

På ytterdörrens östra dörrblad fanns i det nedre vänstra hörnet en tidigare lagning som hade gått sönder, varvid en trädel har ramlat loss. De nedre utskjutande speglarna hade skador i nederkant. Den övre gångjärnstappen var av. Båda dörrbladen inklusive gångjärnen var även i behov av justering. Pardörren hade flagnande färg. Innerdörren var därtill otät.

Tillbyggnadens dörr

Den nuvarande ytterdörren vid köksentrén tillkom sannolikt under slutet av 1900-talet, men i en anpassad stil som skulle efterlikna pardörrarna vid huvudentrén. Dörrens nedersta spegel var skadad och dörren hade flagnande färg.

Figur 13. Huvudbyggnadens pardörr från norr innan renoveringen. Foto: Daniel Olsson, 2023-06-15.

Figur 14. Detalj av köksingångens dörr från norr innan renoveringen. Foto: Daniel Olsson, 2023-06-15.

Figur 15. Detalj av tidigare lagning som släppt på huvudentréns östra dörrblad. Foto från norr: Daniel Olsson, 2023-06-15.

Figur 16. Detalj av huvudbyggnadens panel innan renoveringen. Foto från nordöst: Daniel Olsson, 2025-04-02.

Timmerstommen

Marknivån vid huvudentrén var väldigt hög innan renoveringen. Dessutom hade nederbörd som hamnat på den upphöjda platån vid entrén under lång tid sannolikt runnit in mot fasaden vilket hade lett till rötskador på timmerstommen.

Fasadpanelen

Huvudbyggnadens panel hade skador på både panelbrädor och ribbor på båda sidor om huvudentrén.

Det sydöstra hörnrummet

Då hörnrummets ytskikt inte omfattades av några skyddsbestämmelser plockade ägaren för några år sedan ned väggarnas skivbeklädnad och fann då att delar av den tidigare bröstpanelen hade återanvänts som underlag för skivbeklädnaden. Under denna satt stora delar av den grönmålade makulerade linneväven med tillhörande blomsterbård kvar på väggarna. En yta mot norr saknade dock linneväv och den grönmålade ytan. Trägolvet har skador, men är sannolikt delvis för tunt för att kunna slipas på nytt.

Rummet har ett trätak och under detta ett skadat och sotigt papp-tak med blomstermåleri från 1870–1890-talet. För att inte papptaket ska ramla ned hade stöttor satts in i rummet. Sedan hembygdsföreningens ägartid fanns därtill specialtillverkade foder och lister framtagna vilka förvarades på vinden.

Figur 17. Detalj av det bemålade papptaket. Foto: Daniel Olsson, 2025-09-03.

Den ursprungliga kakelugnen är som tidigare beskrivits borttagen och de delar som finns bevarade på husets vind är från flera kakelugnar och går enligt en anlitad murarmästare inte att kombinera ihop till en komplett kakelugn. Rummet hade vattenburen värme innan renoveringen och elledningar längs väggarna, men fastighetsägaren såg inget behov av vare sig radiatorer eller eldragningar i detta rum.

Figur 18. Kakelugnsdelar sparade på husets vind. Foto från sydväst: Daniel Olsson

Västra flygelbyggnaden

Mark och grund

Orsakerna till det största mark- och grundproblemet var att den valvslagna källaren under byggnadens södra parti delvis hade rasat samman. Raset innebar att marken söder om jordkällaren hade sjunkit ihop och bildat en grop där vatten samlades och därigenom leddes in i jordkällaren. Detta riskerade att leda till underminering av stenmurarna. Tillsammans med kalkbruk från den raserade källaren och byggnadens trävirke skulle detta även kunna utgöra en möjlig grogrund för hussvamp.

Figur 19. Detalj av den raserade valvslagna källaren samt panelväggen mot söder. Foto från nordöst: Daniel Olsson, 2023-06-15.

Figur 20. Detalj av den västra flygelbyggnadens södra fasad med ett flak av brädor placerade över gropen söder om byggnaden. Foto från sydväst: Daniel Olsson, 2024-05-16.

Den spontade träväggen mot grunden var dessutom fukt-skadad. På några ställen var därtill marknivån intill byggnaden för hög, bland annat mot norr där väggen även hade sjunkit ned lite.

Timmerstommen

I den södra och östra väggens timmerstomme fanns röt-skador, men skadornas omfattning var inte exakt känd innan arbetet inleddes. Under dörren mot öster hade timret tidigare byts ut mot två sannolikt kreosot-behandlade slipers. Rötskador befarades även i den norra väggen.

Figur 21. Den norra delen av den östra fasaden på den västra flygelbyggnaden. Foto från nordöst: Daniel Olsson, 2024-05-16.

Fasadpanel

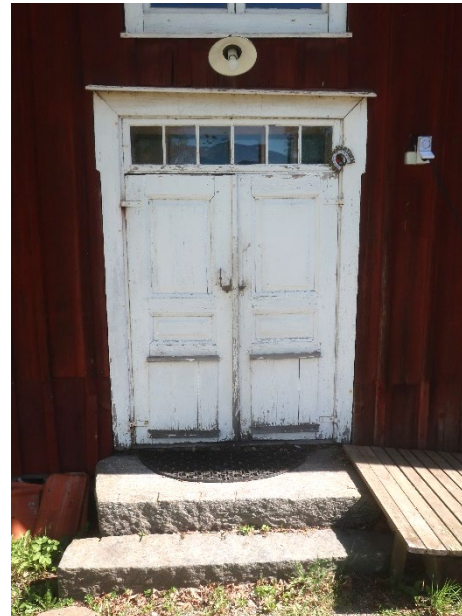
Ett antal av panelbrädorna med tillhörande locklister var rötskadade i nederkant. På några ställen saknades även locklister.

Portarna mot söder

Den snedställda panelen var skadad nedtill på alla fyra dörrbladen och låsen behövde justeras.

Figur 22. Portarna mot söder innan renoveringen. Foto från sydöst: Daniel Olsson, 2024-05-16.

Figur 23. Pardörren mot öster innan renoveringen. Foto: Daniel Olsson, 2024-05-16.

Pardörren mot öster

Dörrbladen hade flagnande färg på utsidan och var i behov av ommålning.

Östra flygelbyggnaden

Byggnadens ytterdörr, en pardörr mot väster, var i behov av ommålning och låsklinkan var så låg att dörren ibland kunde blåsa upp.

Ärendets fortsättning

Fastighetsägaren kontaktade länsmuseet som var till Renshammar på rådgivning 2023-06-15 och upprättade ett besiktningsprotokoll efter besöket. Därefter kontaktade fastighetsägaren Martin Karlsson på Lassas Byggnadsvård AB, Bollnäs, som i två etapper tog fram en rad åtgärdsförslag och offerter. Med detta som grund sökte och beviljades fastighetsägaren byggnadsvårdsbidrag och tillstånd från länsstyrelsen för de föreslagna åtgärderna.

Figur 24. Lassas Byggnadsvård arbetar med timmer till den västra flygelbyggnaden. Foto från öster: Daniel Olsson, 2024-09-26.

Utförda åtgärder

Renoveringens båda etapper har utförts av Lassas Byggnadsvård under ledning av timmerman Martin Karlsson. För markarbetet har Hällbo Entreprenad anlitats. Länsmuseet har deltagit i arbetet genom byggnadsantikvarie Daniel Olsson som sammanlagt har utfört nio besök på plats. Allt virke som har använts har varit noga utvalt och av god kvalitet. Samtliga ytterdörrar samt huvudbyggnadens överljusfönster har tagits in till Lassas Byggnadsvårds verkstad och renoverats/målats där. Dörröppningar har provisoriskt täckts med skivor under renoveringen.

Under renoveringen tog Lassas Byggnadsvård färgprover på in- och utsidan av huvudbyggnadens entrédörr, utsidan av den västra flygelbyggnadens entrédörr med tillhörande utvändigt foder och utsidan av den östra flygelbyggnadens entrédörr. Proverna skickades till konservator Per Mattsson, Gävle, för analys och finns redovisade i ett särskilt protokoll, se bilaga 1. Vid ommålning har genomgående den senast målade kulören valts. Per Mattsson har dessutom i juni 2026 analyserat färgprover från bröstpanel och foder i det sydöstra hörnrummet på övervåningen inför målning av dessa ytor, se bilaga 2.

I det följande beskrivs de utförda åtgärderna byggnad för byggnad, men det framgår i texten i vilken renoveringsetapp arbetet skedde.

Huvudbyggnaden

Figur 25. Huvudbyggnadens huvudentré från norr med de profilerade pardörrarna efter avslutad renovering. Foto: Daniel Olsson, 2024-10-18.

Huvudbyggnadens pardörr

Under renoveringsetapp ett utfördes två trälagningar med kärnfura taget ur Kulturtimmer K2 Kvalitetsklass F2. En större lagning, cirka 10 x 15 centimeter, utfördes i det östra dörrbladets nedre vänstra hörn och en mindre lagning utfördes på listverket på samma dörrblad där cirka 40 centimeter byttes ut. Huvudbyggnadens pardörr och låsregeln justerades. Den skadade gångjärnstappen lagades av en smed.

Dörrbladen har därefter skrapats, slipats, tvättats samt behandlats med Selders grundolja och målats med Engwall o. Claessons linolja i vit kulör, NCS S 0500-N i tre strykningar.

Figur 26. Detalj av lagning i det östra dörrbladet östra hörn. Foto från väster: Daniel Olsson, 2024-10-18.

Enbart dörrbladens utsidor åtgärdades och målades.

Huvudentrén har under etapp två dessutom utrustats med en ny tröskel för att göra dörrpartiet tätare. Den som byttes ut var för smal och var inte heller byggnadens ursprungliga tröskel. Då det dessutom visade sig vara helt tomt i bjälklaget närmast innanför pardörren utfördes isolering med träfiberskivor. Tröskeln och dörrkarmen drevades med lindrev. I samband med detta specialtillverkades även ett innanfönster till huvudentréns överljusfönster vilket försågs med äldre fönsterglas i svagt blå kulör.

Det befintliga äldre överljusfönstret renoverades och målades i befintlig vit kulör, NCS S 0500-N, med Engwall o. Claessons linoljefärg i tre strykningar. Under samma renoveringsetapp tätades och justerades även huvudentréns befintliga innerdörrar. Tätning utfördes med ullflätor och innanfönstret försågs med tejpade fönsterremсор. Kompletterande nytillverkade profilerade foder sattes upp inne i farstun.

Figur 27. Dörren inifrån med nytillverkat innanfönster och nyuppsatta dörrfoder (det västra syns på bilden). Foto från sydväst: Daniel Olsson, 2025-11-20.

Tillbyggnadens dörr

På dörren till köket, som också åtgärdades under etapp ett, har en skadad ruta bytts ut. Dörren har sedan skrapats, slipats, tvättats samt målats med Engwall o. Claessons linoljefärg i vit kulör, NCS S 0500-N, i två strykningar.

Timmerstomme

Skadorna i byggnadens timmerstomme åtgärdades under renoveringsetapp två. För att möjliggöra bytet av den rötskadade syllstocken under huvudentrén utfördes först grävarbete så att de skadade delarna av syllstocken frilades och kunde kapas bort. Cirka 5 meter av syllstocken och cirka 3 meter av delar av stock två (med ett urtag för tröskeln) byttes ut mot nya stockar av noga utvalt furuvirke.

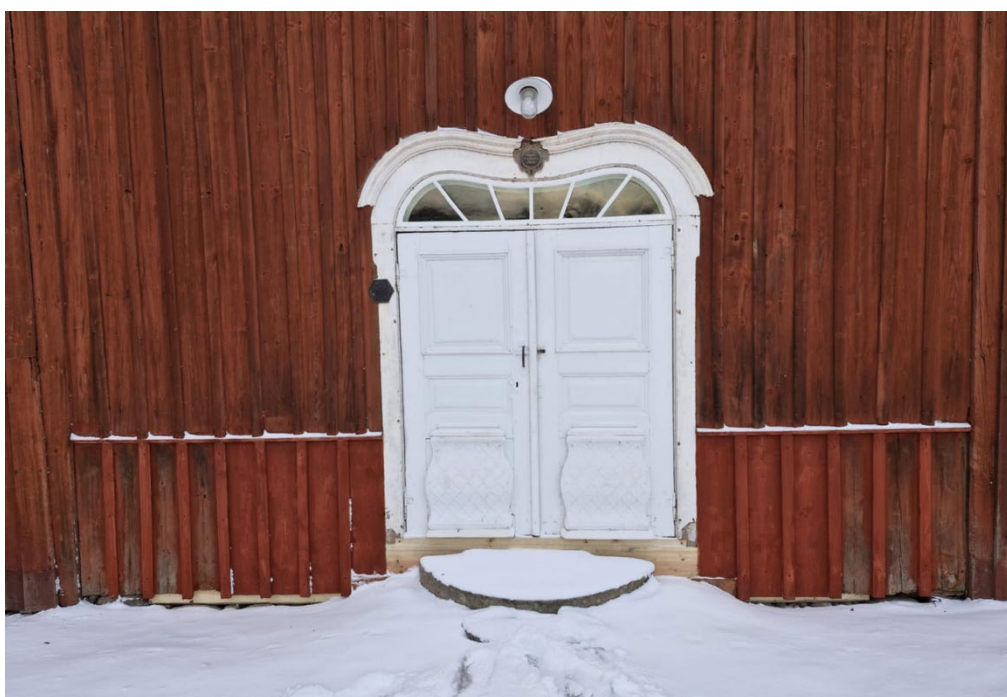
Figur 28. Detalj av stommen kring huvudentrén efter borttagande av de rötskadade delarna av stockarna. Foto från nordöst: Daniel Olsson, 2025-10-17.

Figur 29. Lassas Byggnadsvård under arbetet med inpassningen av den nya syllstocken. Foto från nordöst: Daniel Olsson, 2025-10-17.

Fasadpanel

Fasadpanelen på den nedre delen av fasaden kring byggnadens huvudentré plockades tillfälligt bort för att möjliggöra timmerbytet. Sammanlagt 7 panelbrädor – 4 på den östra sidan om porten och 3 på den västra – byttes ut mot nya av samma utformning och av virke av god kvalitet. På vardera sidan om huvudentrén byttes cirka 2 meter av den horisontella dropplisten ut. Nya dropplister närmast grunden sattes också upp.

Figur 30. Huvudbyggnadens entréparti efter renovering av panelen. Foto från norr: Daniel Olsson, 2025-11-20.

Figur 31. Det sydöstra hörnrummet från öster innan restaureringen inleddes. Foto: Daniel Olsson, 2025-09-03.

Det sydöstra hörnrummet

Detta rum har åtgärdats under renoveringsetapp två. Det vattenburna värmesystemet och eldrugningarna demonterades. Lassas Byggnadsvård inledde arbetet med att ta bort den provisoriska stämningen av papptaket och fästa upp de delar av pappen som hängde ned.

En ny spontad bröstpanel till rummets alla fyra väggar har tillverkats av Lassas Byggnadsvård av brädor av hög kvalitet som handhyvlats med de återfunna resterna av den ursprungliga panelen som förlaga. Bröstpanelen är tre brädor hög och har utrustats med lösa fjärdar. Panelen har satts upp med nytillverkad smidd spik. En ny profilerad bröstlist har dessutom tillverkats, även den med bevarade delar som förlaga.

Panelen har sedan kompletterats med sockelbrädor samt dörr- och fönsterfoder vilka fanns framtagna sedan tidigare i huset, men för att de skulle passa har sockeln höjts genom en pålimmad del. Dörrfodren har försetts med skurklossar längst ned. Även vid fönstren har justeringar och pålimningar fått utföras för att allt skulle stämma väl ihop och se bra ut. Allt har monterats med smidd spik.

Figur 32. Martin Karlsson, Lassas Byggnadsvård, granskar de kvarvarande delarna av den tidigare panelen innan restaureringen inleddes. Foto från väster: Daniel Olsson, 2023-06-15.

Figur 33. Arbetsbild från uppsättningen av bröstpanelen. Foto från sydöst: Daniel Olsson, 2025-11-07.

Figur 34. Foder och lister som finns på busets vind: Foto från öster: Daniel Olsson, 2025-09-03.

Figur 35. Arbetsbild från uppsättningen av bröstpanelen. Foto från sydöst: Daniel Olsson, 2025-11-07.

Några delar av den ursprungliga golvsockeln, bröstpanelen och bröstlistan har sparats då de är viktiga av dokumentationsskäl samt att de kan användas för framtida färgdokumentationer. Viktigt därför att dessa delar märks på tydligt sätt och placeras på lämplig plats i byggnaden.

Figur 36. Det sydöstra hörnrummet vid slutbesiktningen. Foto: Daniel Olsson, 2025-11-20.

Västra flygelbyggnaden

Figur 37. Besiktning av det pågående arbetet med den västra flygelbyggnadens östra fasad. Foto från nordöst: Daniel Olsson, 2024-09-26.

Mark och grund

Under den första renoveringsetappen lyftes huset cirka 15 centimeter vid det nordvästra hörnet och grundstenarna kompletterades efter behov. Stenraderna har justerats och riktats.

Den fuktskadade spontade brädväggen mot grunden revs bort. På husets södra sida utfördes grävarbete med grävmaskin för att möjliggöra att två L-formade stora betongstöd – 1,6 meter höga och 2 meter långa – skulle kunna placeras som en avgränsning mot den raserade stenkällaren. Efter att detta var utfört fylldes marken upp till normal marknivå med jord.

Grävarbetet utfördes av Hällbo Entreprenad AB. Tegelrester och natursten fick ligga kvar på källarens golv, ifall det i framtiden skulle bli aktuellt att återuppföra källarvalvet, men detta ingick inte i denna renovering. Den fuktskadade träpanelen mot grunden togs bort. En markdränering grävdes ned som mynnar i slänten cirka 15 meter sydväst om flygelbyggnaden.

Figur 38. Detalj av de nya betongstöden inifrån källaren. Foto från nordöst: Daniel Olsson, 2024-10-18.

Timmerstommen

Vid etapp ett av renoveringen plockades delar av fasadpanelen bort för att timret skulle friläggas. I det norra rummet plockades även delar av trägolvet provisoriskt bort för att möjliggöra timmerbytet. I samband med detta togs delar av den befintliga mullbänkskonstruktionen bort för att underlätta arbetet och för att undvika att de nya stockarna ligger direkt emot jorden. Även delar av innertaket fick tillfälligt plockas ned för att arbetet skulle kunna genomföras.

De rötskadade timmerstockarna under fasadpanelens nedersta del på den östra och den södra fasaden byttes därefter ut till friskt furuvirke av god kvalitet. Under renoveringens gång visade det sig att rötskadorna i timmerstommens nedre del på den norra delen av byggnadens östra fasad var mer omfattande än vad som tidigare var känt och efter kontakt med länsstyrelsen beslöts att även dessa delar skulle åtgärdas genom timmerbyten.

Alla stockar upp till fönsterbröstningen byttes därför ut på den östra väggens norra del. Fönstrets understycke visade sig också vara rötskadat och även detta byttes ut mot friskt virke under denna renoveringsetapp.

Figur 39. Detalj av det norra rummet efter demontering av delar av golvkonstruktionen. Foto från söder: Daniel Olsson, 2024-09-26.

Figur 40. Detalj av timmerarbetet under den norra delen av den västra flygelbyggnadens östra fasad. Foto från nordöst: Daniel Olsson, 2024-09-26.

Figur 41. Detalj av utbytt syllstock i den södra delen av husets östra fasad. Foto från sydöst: Daniel Olsson, 2024-09-26.

Figur 42. Utbytta stockar i den västra flygelbyggnadens södra fasad. Foto från sydöst: Daniel Olsson, 2024-09-26.

De stockar som byttes ut var följande (här numrerade nedifrån och upp):

Vägg A:

- Stock A1: Cirka 3+7 meter av syllstocken byttes ut. Skarvad med bladskarvar.
- Stock A2: Cirka 5 meter av stocken byttes ut. Skarvad med bladskarvar.
- Stock A3: Cirka 5 meter av stocken byttes ut. Skarvad med bladskarvar.
- Stock A4: Cirka 2 meter av stocken byttes ut. Skarvad med bladskarvar.

Vägg B:

- Stock B1: Cirka 7 meter av stocken byttes ut. Stocken är som tidigare ej inknutad. Skarvad med blixtskarv.
- Stock B2: Cirka 3+3 meter av stocken (under portarna) byttes ut. Skarvade med bladskarvar.
- Stock B3: Cirka 2,5+2,5 meter av stocken (under portarna) byttes ut. Skarvade med bladskarvar.

Efter att alla timmerbyten var avklarade lades golvet i det norra rummet tillbaka.

I den norra fasaden var emellertid timmerstommen bättre än förväntat så där behövdes inga timmerbyten göras.

Fasadpanel

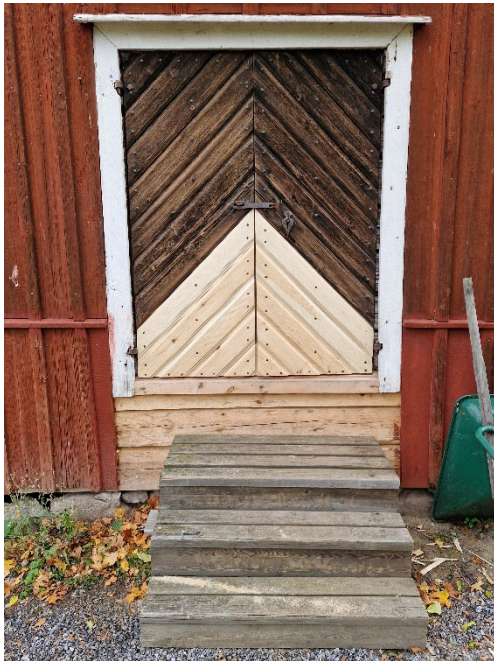
Skadade panelbrädor och locklister byttes ut mot nya av furuvirke med hög kärnandel och av samma dimensioner som de tidigare. Sammanlagt byttes cirka tre kvadratmeter av fasadpanelen ut. På den södra fasaden gjordes ett nytt horisontellt snitt i panelen på samma sätt som på den östra fasaden, där en horisontell ny trälist placerades. På detta sätt var det möjligt att byta ut kortare längder av panelbrädor och locklister under den nya listen. Delar av den horisontella trälisten på den östra fasaden byttes ut mot en ny lika som den tidigare.

Figur 43. Detalj av fasadpanelen på den norra delen av den västra flygelbyggnadens östra fasad. Foto från sydöst: Daniel Olsson, 2024-10-18.

Figur 44. Den västra flygelbyggnadens södra fasad. Foto från söder: Daniel Olsson, 2024-10-18.

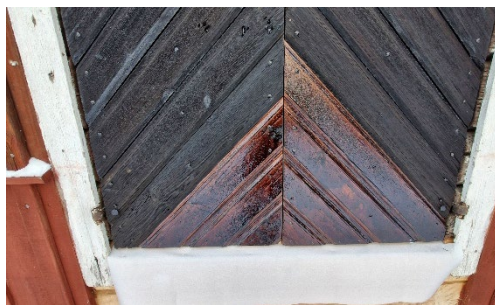
Figur 45. Detalj av den östra portens utsida under renoveringen. Foto från söder: Daniel Olsson, 2025-10-17.

Figur 46. Detalj av insidan av det östra dörrbladet i den östra porten. Foto från sydväst: Daniel Olsson, 2025-10-07.

Portarna mot söder

De båda portarnas sammanlagt fyra dörrblad har renoverats under etapp två. Skadade delar av den snedställda panelen togs bort och ersattes med nya profilerade panelbrädor. Äldre smidd spik återanvändes för de utvändiga delarna och kompletterades med nytillverkad spik på insidan. Följande delar har tillkommit:

Figur 47. Detalj av den västra porten efter tjärning. Foto från söder: Daniel Olsson, 2025-11-20.

Dörrblad 1 från öster:	Ny liggande regel längst ned på dörrens insida.
5 nya profilerade panelbrädor längst ned.
Dörrblad 2 från öster:	Ny liggande regel längst ned på dörrens insida.
5 nya profilerade panelbrädor längst ned.
Dörrblad 3 från öster:	Ny liggande regel längst ned på dörrens insida.
Ny stående del av regel, cirka 35 centimeter hög på dörrens insida.
4 nya profilerade panelbrädor längst ned.
Dörrblad 4 från öster:	Ny liggande regel längst ned på dörrens insida.
3 nya profilerade panelbrädor längst ned.
- Dörrbladen har strukits två gånger för hand med Claessons trätjära pigmenterad med kimrök, vilken upphettades vid behandlingen.
- Portarnas lås har gåtts igenom och justerats.

Pardörren mot öster

Under renoverings-
etapp två har par-
dörrens dörrblad
skrapats, rengjorts,
behandlats med
grundolja och målats
med Engwall o.
Claessons linoljefärg
i tre strykningar med
befintlig vit kulör,
det vill säga NCS S
0500-N.

*Figur 48. Den västra
flygelbyggnadens port mot
öster efter ommålning.
Foto från öster: Daniel
Olsson, 2025-11-20.*

*Figur 49. Den västra flygelbyggnaden från sydöst efter avslutad renovering. Foto: Daniel
Olsson, 2025-11-20.*

Östra flygelbyggnaden

Pardörren har under renoveringsetapp ett skrapats, slipats, tvättats, grundats med Selders grundolja samt målats med Engwall o. Claessons linoljefärg i vit kulör, NCS S 0500-N, i tre strykningar. Dörrens järnklinka har svetsats på lite så att dörren ej längre kan blåsa upp.

Figur 50. Den östra flygelbyggnadens pardörr efter ommålning. Foto från väster: Daniel Olsson, 2024-10-18.

Avvikelser från beslut

Renoveringsarbetet har följt framtagna handlingar och några särskilda avvikelser har således inte behövt göras.

Återstående väsentliga skador

De åtgärder som var planerade under renoveringsetapp ett och två har utförts, men vissa andra skador och föreslagna åtgärder kvarstår ännu.

Västra flygelbyggnaden

Under byggnadens huvudentré finns två senare utbytta stockar av kreosotbehandlade stolpar. Syllstocken under mellanväggen mellan det norra rummet och farstun har rötskador. Alla dessa stockar skulle således på sikt behöva bytas ut mot friskt virke.

I byggnadens norra rum finns skador i innertaket efter en äldre fuktskada och i ett inledande skede var avsikten att även detta skulle åtgärdas under etapp två, men denna del utgick. Detta är ingen pågående skada, men på sikt vore det givetvis önskvärt om det kan åtgärdas.

Byggnadens utvändiga trätrappor var delvis skadade. En av de två trapporna mot söder hade tagits bort innan renoveringen inleddes. Tre nya trappor med timrade underreden och steg av furuplank med hög kärnandel skulle därför behöva tillverkas. Fönstren är i behov av renovering och ommålning.

Merparten av dessa åtgärder kräver tillstånd från länsstyrelsen.

Figur 51. Den västra flygelbyggnaden från sydöst innan renoveringen inleddes. Foto: Daniel Olsson, 2024-05-16.

Det sydöstra hörnrummet i huvudbyggnaden

Det lackade trägolvet är så hårt slitet på några ställen att någon slipning av hela golvet inte bedömdes som möjlig. Det har därför föreslagits att lacken eventuellt skulle kunna tas bort med någon kemisk metod så att golvet åter får bli ett traditionellt skurgolv.

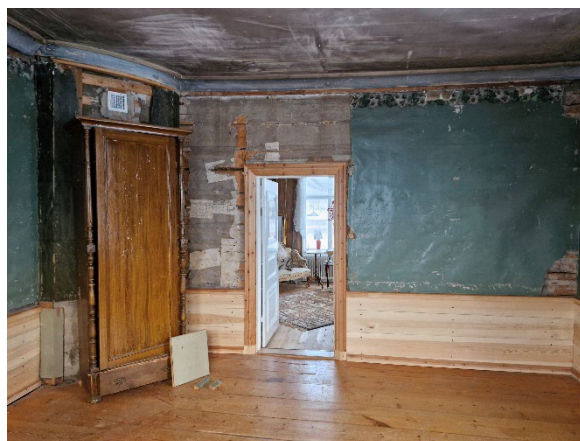
Rummets bröstpanel, golvsockel samt dörr- och fönsterfoder bör målas i samma kulör som finns på de bevarade delarna av den tidigare panelen. Kulören har i juni 2026 fastställts genom färgdokumentation av konservator Per Mattsson, se bilaga 2. Den senaste kulören, som bör användas vid målningen, är således NCS S 3010-G70Y.

Det är mycket viktigt att de delar av tidigare bröstpanel, midjelist och sockel som Lassas Byggnadsvård lämnade vid slutbesiktningen, och märkte med "Sparas", bevaras på lämplig plats i huset, då dessa är betydelsefulla för att kunna visa vilka delar som var förlaga till rekonstruktionen och underlag för färgdokumentationen.

Figur 53. Rummets norra vägg från sydöst. Foto: Daniel Olsson, 2025-11-20.

Figur 52. Sparade delar av den ursprungliga bröstpanelen, midjelist och golvsockel. Foto: Daniel Olsson, 2025-11-20.

Figur 54. Detalj av väggparti med den målade blomsterbården från 1847 som sannolikt utfördes av målaren Olof Hofrén. Foto: Daniel Olsson, 2025-11-07.

Ett papptak bör sättas upp och tillsammans med taklisten målas i en bruten vit kulör. Fönstersnickerier och dörrar bör också målas. De partier på väggarna som saknar väv och målade ytskikt bör förses med sådana. De målade väggytorna bör lagas av konservator och delar av bården rekonstrueras där sådan saknas.

Rummets dörröverstycken kommer att få en något annan utformning när de placeras i ramar av trä, men detta krävs för att de ska kunna konserveras och restaureras. Dessa är mycket viktiga delar för rummets gestaltning och med lämpligt färgsatta ramar kommer dessa sannolikt att smälta in väl i rumsmiljön även insatta i ramar.

Att återställa en kakelugn skulle också innebära mycket för rummets gestaltning, men som omtalats ovan räcker inte de bevarade kakelugnsdelarna till någon komplett kakelugn. Att nyttillverka glaserade kakeldelar till en kakelugn skulle bli mycket kostsamt. Ska en begagnad kakelugn köpas in måste den överensstämma både i storlek och kulör, vilket sannolikt gör det svårt att finna någon lämplig. Det skulle därför alternativt kunna övervägas i detta fall om ett skåp av trä i form av en kakelugn skulle kunna specialtillverkas och placeras på den tidigare kakelugns plats. Det blir givetvis inte exakt samma känsla som med en kakelugn, men rummet skulle ändå kunna bli mer komplett med ett specialtillverkat kakelugnsskåp.

Figur 55. Detalj av monterat dörrfoder. Foto: Daniel Olsson, 2025-11-20.

Det kommer sannolikt att behöva göras en rad fler antikvariska ställningstaganden under restaureringen av detta rum, men det kommer att behöva lösas i samråd mellan inblandade parter efter att olika etapper har utförts eller under arbetets gång. Arbetet bör utföras i nära samråd med länsstyrelsen då vissa åtgärder kräver tillstånd.

Antikvariska ställningstaganden

Merparten av de antikvariska frågorna var lösta innan renoveringen inleddes, men några särskilda frågor har varit uppe till diskussion under arbetets gång.

Det sydöstra hörnrummet i huvudbyggnaden

För att planera restaureringen av detta hörnrum och hur arbetet skulle läggas upp hölls ett möte på plats 2025-09-03 där fastighetsägaren, länsstyrelsen, länsmuseet, Lassas Byggnadsvård och anlitad konservator deltog. Även om inte allt arbete skulle göras inom ramen för den första etappen var det viktigt att redan från början lägga upp planer för det fortsatta arbetet så att inte delar som utförs under etapp ett försvårar kommande åtgärder. Grundtanken var att återgå till den utformning som rummet fick i samband med renoveringen 1847. Länsmuseet upprättade ett skriftligt åtgärdsförslag daterat 2025-10-29 där det som behandlades vid planeringsmötet beskrivs närmare.

Det bemålade papptaket bedömdes inte hörde samman med denna renoverings-etapp. Att återställa detta måleri skulle innebära ett omfattande och kostsamt arbete, varför detta inte förordades. Däremot var det lämpligt att bevara det bemålade papptaket som ett historiskt skikt ovanför ett nytt papptak ifall någon i framtiden skulle göra en annan bedömning och önskar återställa detta.

Den västra flygelbyggnadens panel

Fasadpanelen mot söder har som beskrivits ovan utformats med ett horisontellt snitt vilket möjliggjorde byten av kortare paneldelar och att mer av den befintliga panelen kunde bevaras. Snittet är utformat och placerat på samma nivå och sätt som panelen redan tidigare har avdelats på både huvudbyggnaden och delar av de båda flygelbyggnadernas fasader.

Den västra flygelbyggnadens källare och grund

Innan renoveringens första etapp inleddes beslöts att renoveringen skulle utföras med L-formade stora betongblock, då ett återuppförande av den raserade källaren inte var möjlig i detta skede. Stöden är placerade på så sätt att de inte syns utifrån efter att återfyllning med jord utfördes på utsidan. För att dock inte omöjliggöra en eventuell återuppbyggnad av källaren i framtiden har det nedrasade stenmaterialet lämnats orört i källaren.

Övriga antikvariska iakttagelser

Under arbetets gång har frilagda delar fotodokumenterats. En uppgift som framkom under arbetet med den västra flygelbyggnaden var att det norra rummet i byggnaden var försett med en mullbänkskonstruktion under golvet, vilket tydligt antyder att rummet även bör ha använts under vinterhalvåret, det vill säga troligen när det fungerade som drängstuga på gården. I övrigt gjordes inte några särskilda antikvariska iakttagelser i samband med denna renoverings båda etapper.

Övrigt

Det är viktigt att vegetationen och marknivån närmast byggnaderna även fortsättningsvis hålls efter för att undvika skador på fasadpanel och underliggande timmerstommar.

Figur 56. Gårdens huvudbyggnad från sydväst. Foto: Daniel Olsson, 2023-06-15.

Källor

Arkiv

Länsmuseet Gävleborg. Ärendearkiv: Bollnäs kommun, Bollnäs socken, Ren 15:1, Renshammar.

Tryckta källor

Folkesdotter, Gärd. 2002. "1800-talet – väggmåleri av hälsingemålare". I: *Bild på bondevägg*. Ljusdal.

Gudmundsson, Göran. 1985. *Renshammars gård. Byggnadsdokumentation 1983–1985*. Länsmuseet Gävleborg. Gävle.

Otryckta källor

Brandförsäkringsverkets arkiv: Akt nr 19480. Brandförsäkring för Renshammars byggnader 1849.

Lassas Byggnadsvårds offerter, nummer D1143-1, D1184, D1228, D1228-2 och D1229.

Länsstyrelsen Gävleborg. Bilaga 1 till beslut om byggnadsminnesförklaring 1989-12-11.

Informanter

Palmcrantz, Cathrine. Gårdsägare. Muntliga uppgifter under och efter renoveringen.

Karlsson, Martin. Timmerman. Lassas Byggnadsvård. Muntliga uppgifter under och efter renoveringen.

Mattsson, Per. Konservator. Gävle. Muntliga uppgifter i samband med renoveringen.

**Renshammar lagmansgård
Söderhamnsvägen 60
Bollnäs kommun
Gävleborgs län**

Färgdokumentation, ex., dörrar, foder

Färgskikt som påträffats med det äldsta skiktet placerat först vid resp. rubrik.
Kulörerna är uttagna enl. NCS=Natural Color System Ed.2.
Undersökningen är utförd på prover, tillsända från Lassas byggnadsvård.

Huvudbyggnad

Entrédörr, utsida	S 6030-Y70R	rödbrun
	6020-Y70R	brun
	1000-N	ljus grå
	nuv. 0500-N	vit
” , insida	S 6020-Y20R	gråbrun
	”	”
	2005-Y60R	grå
	2502-B	”
nuv. 5030-B		gråblå

Östra flygelbyggnaden

Entrédörr, utsida	S 6030-Y70R	rödbrun
	6020-Y70R	brun
	1000-N	ljus grå
	0500-N	vit
nuv. ”	”	”

Gävle i mars 2024

Västra flygelbyggnaden

Entrédörr, utsida	S 6502-Y	grå
	8502-Y	mörkt grå
	0500-N	vit
	”	”
nuv. 0500-N	1000-N	ljus grå
	0500-N	vit
” , foder	S 0502-Y	vit
	0500-N	”
	”	”
	nuv. 0500-N	”

Referensyta: Ett parti, ca 5/5 cm, lämnas orört på skyddat område som referensyta.

Gävle i september 2025

**Renshammar lagmansgård
Söderhamnsvägen 60
Bollnäs kommun
Gävleborgs län**

Färgdokumentation, interiör, del av

Färgskikt som påträffats med det äldsta skiktet placerat först vid resp. rubrik.
Kulörerna är uttagna enl. NCS=Natural Color System Ed.2.
Om inte annat anges är färgkvaliteten linoljefärg.

Huvudbyggnad
Övre våning
Sydöstra hörnrummet

Undersökningen är utförd på tillsända prover

Foder o. bröstpanel
prov märkt 1:17

	S 3502-Y	grå
	1500-Y	”
	2502-Y	”
	1000-N	”
	3030-Y20R	grågul
	1500-N	grå
nuv.	3010-G70Y	gröngrå

Gävle i juni 2026

LänsMuseet Gävleborg, Södra Strandgatan 20, 802 50 Gävle. lansmuseetgavleborg.se